

MIST Ülkelerinin İhracat Rekabet Güçlerinin Karşılaştırmalı Analizi

Mahsun YALÇIN¹

Özet

Bu çalışmanın amacı, MIST ülkelerinin ihracat rekabet güçlerini, çeşitli indeksler kullanarak belirlemek ve Türkiye'nin söz konusu ülke grubu içerisindeki durumunu tespit etmektir. Bunun haricinde, MIST ülke grubu içerisinde yer alan Türkiye'nin ihracat rekabet gücü değerlendirilerek ihracat ve ithalat politika önerilerinde bulunulması da çalışmanın amaçları içerisinde yer almaktadır. Bu amaçla, çalışmada söz konusu ülkelerin rekabet güçlerini belirlemek için 2012-2021 dönemi 10 yıllık ihracat-ithalat verileri WITS veri tabanından çekilmiştir. İhracat Benzerlik İndeksi analiz sonuçlarına göre, MIST ülkeleri arasında Türkiye ile en fazla ihracat benzerliğine sahip olan ülke Meksika olmuştur. Net İhracat İndeksi analiz sonuçlarına göre, Meksika'nın 71, Endonezya'nın 82, Güney Kore'nin 96 ve Türkiye'nin ise 97 ürün grubunda rekabet avantajı elde ettiği belirlenmiştir. SITC Teknoloji Sınıflandırması sonuçlarına göre ise Meksika'nın sermaye yoğun ve kolay taklit, Endonezya'nın hammadde ve emek yoğun, Güney Kore'nin sermaye yoğun, kolay ve zor taklit, Türkiye'nin ise emek ve sermaye yoğun ürünlerin ihracatında rekabet gücünün olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Rekabet Gücü, Karşılaştırmalı Üstünlük, SITC, MIST

Jel Kodu: F16, F18, Q56

Comparative Analysis Of Export Competitiveness Of MIST Countries

Abstract

The aim of this study is to determine the export competitiveness of MIST countries using various indices and to determine the situation of Turkey in the country group in question. Apart from this, it is also among the aims of the study to make export and import policy recommendations by evaluating the export competitiveness of Turkey, which is in the MIST country group. For this purpose, in the study, 10 years of export-import data for the period of 2012-2021 were drawn from the WITS database in order to determine the competitiveness of the countries in question. According to the results of the Export Similarity Index analysis, Mexico has the highest export similarity with Turkey among the MIST countries. According to the Net Export Index analysis results, it was determined that Mexico had a competitive advantage in 71 product groups, Indonesia 82, South Korea 96, and Turkey 97 product groups. According to the results of the SITC Technology Classification, it has been determined that Mexico has a competitive advantage in the export of capital intensive and easy imitation, Indonesia in raw material and labor intensive, South Korea in capital intensive, easy and difficult imitation, and Turkey in the export of labor and capital intensive products.

Keywords: Competitiveness, Comparative Advantage, SITC, MIST

Jel Codes: F16, F18, Q56

ATIF ÖNERİSİ (APA): Yalçın, M. (2024). MIST Ülkelerinin İhracat Rekabet Güçlerinin Karşılaştırmalı Analizi, *İzmir İktisat Dergisi*. 39(2). 488-506. Doi: 10.24988/ije.1309730

¹ İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi, Malatya, Türkiye,

EMAIL: mahsun21352@gmail.com, **ORCID:** 0000-0001-9259-0690

1. GİRİŞ

Günümüzde ülkelerin diğer ülkelerle rekabet edebilmek ve piyasada başarılı olabilmek için yüksek bir rekabet gücü elde etmeleri gerekmektedir. Bunu sağlamanın en kolay yolu ise malların minimum maliyetle üretilmesinde yatmaktadır. Fakat hammadde fiyatlarının da yüksek olmasından dolayı bu durum bazen istenildiğinden farklı olmaktadır. Yüksek rekabet gücüne sahip olmanın bir diğer yolu ise ürün çeşitliliğini artırmak ve katma değeri yüksek ürünlerin üretimini teşvik etmektir. Nitekim ülkelerin mal çeşitliliğinin fazla olması daha büyük bir pazar gücü elde etmesini sağlayarak ihracat miktarının artışına katkı sağlamaktadır. Katma değeri yüksek veya bir diğer ifadeyle, teknoloji yoğun malların üretiminin artırılması ise hem çıktı başına verimliliği arttırması hem de her ülkenin bu malları üretememesinden dolayı yüksek bir rekabet gücü elde edilmesine olanak tanımaktadır.

Küreselleşen dünyada ülkelerin rekabet güçlerini yükseltebilmeleri gün geçtikçe zorlaşmaktadır. Bu nedenle, ülkelerin üretimlerini artırırken sadece sosyodemografik göstergeleri değil aynı zamanda makroekonomik göstergelerini de göz önünde bulundurmaları büyük bir önem taşımaktadır. Rekabet gücü yüksek birçok ülke göz önünde bulundurulduğunda, birçoğunun sosyodemografik ve makroekonomik açıdan olumlu bir performans sergilediği görülmektedir. Bu bağlamda, mevcut rekabet gücünü korumakla beraber daha yüksek bir rekabet gücü elde etmek isteyen ülkelerin sosyodemografik ve makroekonomik açıdan makul oranlara sahip olmaları oldukça önemlidir.

Bu çalışmanın amacı, MIST ülkelerinin ihracat rekabet güçlerini tespit etmek ve daha sonra Türkiye'nin durumunu karşılaştırmalı perspektiften incelemektir. Bu doğrultuda, 2 farklı RCA (Revealed Comparative Advantage) indeksi kullanılmış ve SITC (Standard International Trade Classification) teknoloji sınıflandırmasına göre ihracat rekabet gücü hesaplanmıştır. Bu bağlamda, çalışmanın birinci bölümünde, hem Türkiye hem de Dünya'da ihracat rekabet gücünün belirlenmesine yönelik çalışmalara ve MIST özelinde yapılmış diğer çalışmalara yer verilmiştir. İkinci bölümde, rekabet, rekabet gücü ve açıklanmış karşılaştırmalı üstünlük kavramları teorik çerçevede ele alınmıştır. Çalışmanın üçüncü bölümü olan son bölümünde ise ihracat rekabet gücünün belirlenmesinde kullanılan indekslerin (İhracat Benzerlik İndeksi ve Net İhracat İndeksi) analizleri ayrı tablo-grafik içerisinde ele alınmıştır. Bu bölümde ilk olarak Türkiye'nin söz konusu ülkelerle olan ihracat benzerliğini tespit etmek için İhracat Benzerlik İndeksine yer verilmiştir. Daha sonra ülkelerin spesifik olarak hem hangi malların ihracatında ve ithalatında uzmanlaştığını hem de toplamda kaç tanesinde uzmanlaştığını tespit etmeye olanak sağlayan Net İhracat İndeksi ele alınmıştır. Ayrıca söz konusu ülkelerin SITC teknoloji tasnifine (emek, sermaye, hammadde, kolay, zor) göre analizi yapılmıştır.

Literatür incelendiğinde, konuyla ilgili yapılan çalışmaların veri setlerinin çoğunlukla düşük dijital mal gruplarından (1 dijital: 67 mal grubu, 2 dijital: 67 ürün grubu ya da belli başlı birkaç mal grubu) meydana geldiği tespit edilmiştir. Ancak bu çalışma, analizlerinin 260 mal grubu için ayrı ayrı yapılması bakımından alanyazındaki birçok çalışmadan farklılık göstermektedir.

2. LİTERATÜR ARAŞTIRMASI

Literatürde, ihracat rekabet gücünün belirlenmesine yönelik birçok çalışma bulunmaktadır. Bu bölümde, yapılan çalışmalardan bazıları amaç, yöntem ve sonuç perspektifinde kronolojik olarak sıralanmıştır.

Balassa ve Noland (1989), Japonya ve ABD'nin 1967-1983 yılları karşılaştırmalı üstünlüklerini, 57 mal grubunun yanı sıra 167 sanayi ve 20 teknoloji mal grubu için analiz etmişlerdir. Ulaşılan sonuçlar, Japonya'nın niteliksiz emek yoğun mallardan nitelikli emek yoğun mallara yöneldiğini ve hammadde yoğun mallarda rekabet dezavantajı elde ettiğini göstermektedir. ABD'nin ise söz konusu dönemde hammadde yoğun ve nitelikli emek yoğun mallarda olan rekabet avantajını devam ettirdiği tespit edilmiştir.

Akgüngör vd. (2002), 1994-1997 dönemi Türkiye'nin ihracatında en fazla paya sahip olduğu domates, üzüm ve narenciye gibi ürünlerin AB pazarındaki rekabet gücünü analiz etmeyi amaçlamışlardır. İhracat Benzerlik İndeksi sonucuna göre, Türkiye'nin en fazla Yunanistan, İspanya ve Portekiz ile benzer ürünler üretilip ihraç ettiği ve dolayısıyla en çok bu ülkeler ile rekabet içerisinde olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük ve Karşılaştırmalı İhracat Performans İndeksi sonuçlarına göre, Türkiye'nin işlenmiş üzüm ihracatındaki rekabet gücünün İspanya ve Portekiz'den, narenciye ihracatındaki rekabet gücünün ise Yunanistan ve Portekiz'den yüksek olduğu belirlenmiştir.

Çakmak (2005), Türkiye'nin 1989-2003 dönemi tekstil ve hazır giyim sektörü ihracat rekabet uzmanlaşmasını belirlemek amacıyla Balassa ve Vollrath indekslerini kullanmıştır. Çalışmada, Türkiye'nin, Balassa indeksine göre sadece SITC iki haneli ürün gruplarında değil aynı zamanda SITC üç haneli ürün gruplarında da yüksek bir rekabet gücüne sahip olduğu sonucuna varılmıştır. Ancak Vollrath indeksi sonuçlarına göre, SITC iki haneli ürün grupları rekabet gücünün görece düşük olduğu tespit edilmiştir.

Altay ve Gürpınar (2008), Türkiye'nin 2001-2006 dönemi mobilya sektöründeki rekabet gücünü küresel anlamda tespit etmeyi amaçlamışlardır. Analizler için Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük indeksleri kullanılmıştır. Balassa ve Vollrath rekabet gücü indeksi analiz sonuçlarına göre, Türkiye artan bir global rekabete karşın rekabet gücünü artırabilmeyi başarmıştır. Bunun haricinde, RCA değerlerinin son yıllarda 1'den fazla olması Türkiye'nin söz konusu sektörde küresel olarak rekabet gücüne sahip olduğunu göstermektedir.

Erkan (2012a), Türkiye'nin 1993-2010 dönemi 7 tarım ürünündeki (badem, ceviz, kuru kayısı, antep fıstığı, kuru üzüm, fındık, kuru incir) rekabet gücünü tespit etmeyi amaçlamıştır. Bu doğrultuda, Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük yöntemi kullanılmıştır. Analizler sonucunda, Türkiye'nin söz konusu ürünlerin 5 tanesinde (kuru kayısı, incir, antep fıstığı, fındık, kuru üzüm) uzmanlaşma gösterebildiği ve rekabet avantajı elde ettiği diğer 2 üründe ise (ceviz, badem) uzmanlaşmadığı ve dezavantajlı olduğu belirlenmiştir.

Erkan (2012b), 1993-2010 dönemi Türkiye'nin ve BRIC ülkelerinin ihracat uzmanlaşma düzeylerini analiz etmeyi amaçlamıştır. Bu doğrultuda, ülkelerin ihracat benzerlikleri ve ihracat teknoloji yoğunlukları ölçülmüştür. Analizler sonucunda, Türkiye'nin hammadde ve emek yoğun malların ihracatında, BRIC ülkelerinin ise genellikle hammadde ve emek yoğun malların ihracatında uzmanlaştığı belirlenmiştir. Bunun haricinde, Çin'in katma değeri yüksek olan araştırma bazlı ürünlerin ihracatında uzmanlaşma göstermesi çalışmanın önemli bulgularındandır.

Atış (2014), Türkiye'nin 1995-2012 dönemi tekstil ve konfeksiyon sektöründeki uluslararası rekabet gücünü belirlemeyi amaçlamıştır. Bu doğrultuda, Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük, Karşılaştırmalı İhracat Performansı ve Göreli Rekabet Üstünlüğü gibi indeksler kullanılmıştır. Analizler sonucunda, Türkiye'nin söz konusu sektördeki avantajını azalan bir seyirle koruyabildiği ve rekabet gücünü belli mal gruplarında koruyabilmesine rağmen bu gücün zamanla azaldığı tespit edilmiştir.

Pao vd. (2014), MIST ekonomilerinin temiz (yenilenebilir/nükleer) ve kirli enerji tüketimi ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi test etmeyi amaçlamışlardır. Panel eş entegrasyon testleri, GSYH, sermaye, işgücü, yenilenebilir/nükleer ve fosil yakıt enerji tüketimi arasında uzun dönemli bir denge ilişkisi olduğunu göstermektedir. Panel nedensellik sonuçlarına göre, fosil yakıt enerji tüketiminden ekonomik büyümeye çift yönlü uzun vadeli bir nedensellik ile pozitif tek yönlü kısa vadeli bir nedensellik tespit edilmiştir. Bunun haricinde, yenilenebilir enerji tüketiminden ekonomik büyümeye pozitif çift yönlü kısa vadeli nedensellik ve nükleer enerji tüketimi ile ekonomik büyüme arasında çift yönlü uzun vadeli bir nedensellik olduğu belirlenmiştir.

Kim ve Kim (2015), 2000-2010 dönemi Güney Kore ve ASEAN ülkelerinin imalat sektöründeki karşılaştırmalı üstünlüğünü analiz etmeyi amaçlamışlardır. Analizler sonucunda, Güney Kore'nin çoğunlukla Ar-Ge bazlı ürünler ihraç ettiği, Vietnam, Tayland ve Endonezya'nın ise daha az sermaye yoğun ve daha az Ar-Ge yoğun ürünler ihraç ettiği tespit edilmiştir. Bunun haricinde, Malezya ve Filipinler'in daha az sermaye yoğun, Malezya'nın ise Ar-Ge ağırlıklı ürünleri ihraç ettiği belirlenmiştir.

Erkan (2016), 1993-2014 dönemi Türkiye'nin canlı hayvan ve et ürünlerindeki rekabet gücünü 37 ürün için Balassa ve Vollrath indeksleri yardımıyla analiz etmiştir. Analizler sonucunda, Türkiye'nin söz konusu malların ihracatında çoğunlukla rekabet dezavantajı elde ettiği tespit edilmiştir.

Güllü ve Yakışık (2017), 1971-2010 dönemi MIST ülkelerinin karbon emisyonları, enerji tüketimi ve ekonomik büyüme arasında nedensellik ilişkisi olup olmadığını test etmeyi amaçlamışlardır. Bu amaçla, kişi başı karbon emisyonu, kişi başı enerji tüketimi ve kişi başı gayri safi yurtiçi hasıla verileri Johansen Eşbütünleşme ve Granger Nedensellik Testi aracılığıyla analiz edilmiştir. Analizler sonucunda, ekonomik büyümeden karbon salınımına ve enerji tüketimine doğru tek yönlü bir nedensellik olduğu, diğer bir ifadeyle karbon salınımı ve enerji tüketiminin ekonomik büyümenin nedeni olmadığı tespit edilmiştir.

Bashimov (2017a), Türkiye'nin 2000-2014 dönemi tekstil ve hazır giyim sektöründeki rekabet gücünün ASEAN-5 ülkeleri karşısındaki durumunu tespit etmeyi amaçlamıştır. Çalışmada kullanılan veriler BM Comtrade veri tabanından alınmış ve Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler yöntemi kullanılmıştır. Analizler sonucunda, Türkiye'nin söz konusu sektörde ASEAN-5 ülkeleri karşısında yüksek bir rekabet gücüne sahip olmasına karşın indeks değerlerinin sürekli bir gerileme eğilimi içerisinde olduğu belirlenmiştir.

Bashimov (2017b), 2000-2014 dönemi Türkiye'nin mobilya endüstrisindeki rekabet gücünü analiz etmeyi amaçlamıştır. Çalışmanın verileri BM Comtrade veri tabanından alınmış ve Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler metodu kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar, Türkiye'nin söz konusu sektörde karşılaştırmalı avantaja sahip olduğunu göstermektedir.

Çabuk ve Yeşilkaya (2017), Türkiye'nin 2014-2015 dönemi ağaç işleme makineleri sektöründeki küresel rekabet gücünü analiz etmeyi amaçlamışlardır. Çalışmanın verileri Uluslararası Ticaret Merkezi ve Türkiye İstatistik Kurumu'ndan alınmış ve Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada, Türkiye'nin ağaç işleme makineleri sektöründe küresel olarak zayıf bir rekabet gücüne sahip olduğu tespit edilmiştir.

Maqbool vd. (2019), 2013-2017 dönemi Pakistan pamuk sektörü ihracat rekabet gücünü belirlemeyi amaçlamışlardır. Çalışmanın verileri Comtrade veri tabanından alınmış ve Balassa, Vollrath ve Net İhracat İndeksleri yardımıyla analizler yapılmıştır. Çalışmada, Pakistan'ın pamuk ihracatında karşılaştırmalı avantaj elde ettiği, buna karşın pamuk ithalatında ise karşılaştırmalı dezavantaj elde ettiği tespit edilmiştir. Bunun haricinde Pakistan'ın ilgili sektörde net rekabet avantajı elde ettiği sonucuna da varılmıştır.

Sarıçoban ve Yalçın (2020), 2008-2017 dönemi Türkiye halı sektörü rekabet gücünü belirlemeyi ve bu sektörde uzmanlaşmış ülkeler ile karşılaştırma yapmayı amaçlamışlardır. Çalışmanın verileri Comtrade veri tabanından alınmış ve "659-Halılar ve Diğer Yer Kaplamaları" ürün grubu 6 alt sektör bağlamında analiz edilmiştir. Analizlerde ulaşılan Vollrath indeksi sonuçlarına göre, Türkiye 4, Çin 2, Hindistan ise 5 ürün grubunda rekabet avantajı elde etmiştir. Net İhracat İndeksi sonuçları ise Türkiye ve Çin'in bütün halı ürün gruplarının ihracatında uzmanlaştığını göstermiştir.

Khanal ve Deb (2022), 2000-2021 dönemi Hindistan'ın dünya pazarındaki balık ve balıkçılık sektörü ihracat rekabet gücünü belirlemeyi amaçlamışlardır. Bu amaçla, Açıklanmış Simetrik Karşılaştırmalı Üstünlük (RSCA) ve Vollrath indeksi kullanılmıştır. Analizler sonucunda, Hindistan'ın dünya

pazarına balık ve balıkçılık ürünleri ihraç etmede karşılaştırmalı bir üstünlüğe sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunun haricinde spesifik olarak bakıldığında, Hindistan'ın donmuş balık, kabuklular ve yumuşakçaların ihracatında karşılaştırmalı bir üstünlüğe sahip olduğu, ancak canlı balık, taze ve soğutulmuş balık, balık filetosu ve diğer balık etleri ile kurutulmuş/tuzlanmış/salamura ve tütsülenmiş balıkları dünya pazarına ihraç etmede karşılaştırmalı dezavantaja sahip olduğu tespit edilmiştir.

Demir (2022), Türkiye'nin 2016-2021 dönemi fındık sektöründeki rekabet gücünü analiz etmeyi amaçlamıştır. Bu doğrultuda, Normalleştirilmiş Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük metodu kullanılmıştır. Analizler sonucunda, Türkiye'nin hem fındık ihracatçısı ülkelere göre rekabet avantajına sahip olduğu hem de rekabet gücünü her yıl arttırdığı belirlenmiştir.

Sarıçoban (2022), 2011-2020 dönemi RCEP anlaşmasını destekleyen 15 ülkenin ihracat rekabet güçlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Bu amaçla, hem Balassa İndeksi kullanılmış, hem de ihraç edilen mallar 13 sınıfa ayrılarak her biri için ayrı RCA değerleri hesaplanmıştır. Çalışmada, söz konusu ülkelerden 9'unun çoğunlukla tarımsal mal gruplarında, 8'inin imalat sanayi, 7'sinin hammadde yoğun, 6'sının ise en çok yüksek teknolojide karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olduğu tespit edilmiştir.

Kılıçarslan ve Dumrul (2022), Türkiye'nin 2016-2020 dönemi BRICS ekonomilerinin 12 hizmet sektörü bakımından rekabet gücünü analiz etmişlerdir. Bu doğrultuda, Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük yöntemi kullanılmıştır. Analizler sonucunda, söz konusu ülkelerin inşaat sektörü, telekomünikasyon ve bilişim hizmetlerinde küresel anlamda rekabet avantajına sahip olduğu tespit edilmiştir. Bunun haricinde, Çin'in imalat, Rusya'nın ise inşaat hizmetinde rekabet avantajına sahip olduğu, Güney Afrika, Brezilya ve Hindistan'ın ise rekabet üstünlüğü elde ettiği alt hizmet sektörünün olmadığı belirlenmiştir.

Kaplan (2023), 2010-2021 dönemi MIST ülkelerinin risk yapıları ve ABD indekslerinin risk açısından karşılaştırmalı analizini yapmayı amaçlamıştır. Çalışmada, S&P indeksi piyasa indeksi olarak alınmış MIST ülkelerinin ulusal borsa indekslerinin riskleri ölçülmüştür. Bunun haricinde, 144 aylık veriler aracılığıyla piyasadaki dalgalanmalara duyarlılığı ifade eden beta katsayıları tahmin edilmiştir. Analizler sonucunda, MIST ülke grubunda yer alan menkul kıymet piyasalarının indeks bazında sistematik olmayan risklerinin genel olarak oldukça düşük olduğu ve çoğunluğu sistematik risk faktörünün oluşturduğu belirlenmiştir.

3. REKABET VE REKABET GÜCÜ: KAVRAMSAL BAKIŞ

Çalışmaların birçoğunda okuyucuların konunun genelini daha iyi kavrayabilmeleri için konu hakkındaki temel kavramlara sıkça yer verildiği görülmektedir. Bu bağlamda, çalışmanın ikinci bölümünde, rekabet ve rekabet gücü kavramlarına, açıklanmış karşılaştırmalı üstünlükler yaklaşımına ve açıklanmış karşılaştırmalı üstünlükler başlığı özelinde bilinen temel bazı indekslere yer verilmiştir.

3.1. Rekabet

Rekabet kurumuna göre, ekonomik anlamda rekabet, "bir pazarda satıcıların daha fazla müşteri kazanarak ürün ve hizmet satışlarını, dolayısıyla gelirlerini arttırmak amacıyla girdikleri yarış" anlamına gelmektedir. Ayrıca, rekabet kurumu, rekabetin, faal çalışan bir piyasa sisteminin temelini oluşturduğunu, piyasa aktörlerinin kararlarının bağımsızlığını ve şahsi menfaatleri korumakla beraber, sosyal adaleti ve iktisadi etkinliği sağladığını ifade etmektedir (Rekabet Kurumu, 2023).

Cambridge-Dictionary sözlüğüne göre rekabet, "birinin bir şey kazanmaya veya başka birinden daha başarılı olmaya çalıştığı durum" anlamına gelmektedir (Cambridge-Dictionary, 2023). Macmillan-Dictionary sözlüğüne göre ise (2023) rekabet, "diğerlerinden daha başarılı olmaya çalışan şirketlerin faaliyetleri" olarak tanımlanmaktadır.

3.2. Rekabet Gücü

Rekabet gücü, herkes için aynı anlama gelmeyebilir. Örneğin, bir ekonomist için yaşam standardı ve ulusal üretkenliğin göz önünde bulundurularak bir ülkenin diğer ülkelere göre ne kadar iyi performans gösterdiği anlamına gelebilmekteyken bir politika yapıcı için yeni bir düzenlemenin işletmelerin rekabet etme yeteneğini ne yönde değiştirdiği anlamına gelebilmektedir. Bir firma sahibi için ise düşük maliyetli bir pazarda mal ve hizmetler için pazar payına yansıyan karlılıktaki değişiklikler anlamına gelebilir. Bu nedenle, rekabet gücünün herkes tarafından kabul gören net bir tanımı yoktur. Dolayısıyla, rekabet gücünü kişinin ihtiyaçlarına ve amacına göre en uygun biçimde tanımlamak gerekmektedir (Saxena ve Lozac'h, 2010: 13).

Cockburn vd. (1999), rekabet gücünü basit anlamda bir kişinin malları karla satabilme becerisi olarak tanımlamışlardır. Dolayısıyla, şirketlerin rekabet gücünü koruyabilmeleri için mallarını rakiplerine göre daha uygun bir fiyata veya daha kaliteli bir şekilde sunmaları gerekmektedir.

Freebairn'e (1987) göre, rekabet gücü, gerekli kaynakların en düşük maliyetle edinilerek yurtdışından rağbet gören mal ve hizmetlerin, diğer potansiyel üreticiler kadar veya daha uygun bir ücretle, istenilen zamanda yerine ulaştırabilme becerisi anlamına gelmektedir.

3.3. Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler

Karşılaştırmalı üstünlükler modelinin temelinde uzmanlaşma fikri yatmaktadır. Bireylerin uzmanlaştığı gibi ülkeler de belli başlı mal ve hizmetlerin üretiminde uzmanlaşırlar. Ülkelerin uzmanlaştığı mal ve hizmetler, genellikle karşılaştırmalı üstünlüğe sahip oldukları üretim alanlarında gerçekleşir. Bu bağlamda, hem klasik dış ticaret teorisi hem de günümüz modern dış ticaret teorisi ülkelerin uzmanlaşmalarında doğal olarak karşılaştırmalı üstünlüğe sahip oldukları mal ve hizmetleri öncelikli olarak tercih ettiklerini savunmaktadır (Utkulu, 2005: 3).

Açıklanmış karşılaştırmalı üstünlükler modeli, uluslararası ticaret teorisi için merkezi bir kavram olmasının yanı sıra bu modelin ampirik ölçümü zordur. Zor olmasının nedeni modelin ticaret sonrası göreceli olarak gözlemlenemeyen otarşi fiyatlar ile tanımlanmasından kaynaklanmaktadır. Bu nedenle, karşılaştırmalı üstünlükler modeli ampirik olarak incelenecekse ticaret sonrası veriler kullanılmalıdır (Veeramani, 2006: 10).

Literatürde, Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler başlığı altında geçen birçok indeks bulunmaktadır. Bu indeksler, dış ticaret analizlerinde farklı metodolojilere dayanarak ülkelerin avantajlarını değerlendirmek için kullanılır. Her birinin farklı avantajları ve kullanım alanları vardır. Burada en önemli olanlara ve literatürde en çok kullanılanlara yer verilmiştir. Bunlardan ilki Balassa (1965), tarafından tanıtılmış olan ve bir ülkenin belirli bir sektörde diğer ülkelere göre avantajlı olup olmadığını belirlemek için kullanılan BRCA'dır. Bir diğer indeks Vollrath (1991), tarafından geliştirilmiş olan ve bir ülkenin belirli bir mal veya sektörde diğer ülkelere göre nispi avantajını ölçmek için kullanılan VRCA'dır. Simetrik Açıklanmış Mukayeseli Üstünlük (SRCA) ise Laursen (1998, 2015), tarafından geliştirilmiş olup dış ticaret verilerini simetrik bir şekilde ele alarak ülkelerin avantajlarını değerlendirmektedir. Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler modeli bağlamında kullanılan bir diğer indeks, Proudman ve Redding (1998), tarafından geliştirilmiş olan BRCA'ya benzer ancak dış ticaret verilerini ağırlıklı olarak ele alan WRCA'dır. Bir diğer indeks, Hoen ve Oosterhaven (2006), tarafından geliştirilmiş olan ve ülkelerin belirli bir sektörde göreceli avantajını belirlerken sektörel etkileri de dikkate alan ARCA'dır. Normalleştirilmiş Açıklanmış Mukayeseli Üstünlük (NRCA) ise Yu vd. (2009), tarafından geliştirilmiş olup BRCA'yı temel alarak ülkelerin göreceli avantajlarını normalize ederek değerlendirmektedir.

4. MIST ÜLKELERİNİN İHRACAT REKABET GÜÇLERİNİN ÖLÇÜLMESİ

Günümüz dünyasında ülkelerin dünya pazarlarında yer edinebilmeleri için ihracatlarını arttırmaları gerekmektedir. Bu nedenle, dış ticarete açılan ülkelerin rekabet gücünü bilmesinin söz konusu ülkelere büyük bir avantaj sağlayacağı yadsınamaz bir gerçektir. Bu çerçevede, bu bölümde MIST ülkelerinin 2012-2021 dönemi ihracat rekabet gücünü belirlemek için İhracat Benzerlik İndeksi (ESI), Net İhracat İndeksi (NEI) ve SITC Teknoloji Sınıflandırmasına göre rekabet gücü ölçülmüştür. Çalışmada kullanılan veriler WITS veri tabanından çekilmiştir. Daha sonra Excel programında düzenlenerek indekslere dönüştürülmüştür.

4.1. MIST Ülkelerinin İhracat Benzerliklerinin Analizi

Çalışmanın bu kısmında, Türkiye'nin Meksika, Endonezya ve Güney Kore ile olan ihracat benzerliği analiz edilmiştir. Bu bağlamda, 2012-2021 dönemi söz konusu ülkelerin hangilerinin ihracatının Türkiye ile benzerlik gösterdiği ve dolayısıyla en çok hangi ülkeyle rekabet içerisinde olduğu tespit edilmiştir.

İhracat Benzerlik İndeksi (ESI), iki ülkenin dış ticaretteki ihracat benzerliklerini ortaya koyabilmek amacıyla kullanılmaktadır. Söz konusu indeks, iki ülkenin dış ticaretindeki ihracat benzerliğinin yıllar itibarıyla seyrini de göstermektedir (Finger ve Kreinin, 1979: 905; Bayramoğlu, 2009: 741; Sarıçoban ve Yalçın, 2020: 99).

$$XS_{jk} = \sum [\min(X_{ij}, X_{jk}) * 100] \quad (1)$$

İhracat Benzerlik İndeksi (ESI), 0 ile 100 aralığında değerler almaktadır. ESI değerinin 0 olması kıyaslanan ülke ihracatlarının birbirinden tamamen farklı bir durumda olduğunu, 100 olması ise hem ülkelerin ihraç ettikleri malların benzer olduğunu hem de iki ülkenin birbiriyle tam bir rekabet içerisinde olduğunu göstermektedir (Schoot, 2004: 15; Gürpınar ve Barca, 2007: 44-45; Peters, 2008: 25; Mikic ve Gilbert, 2009: 82).

Tablo 1: Türkiye'nin Meksika, Endonezya ve Güney Kore ile İhracat Benzerliği

	Meksika	Endonezya	G. Kore
2012	45	30	39
2013	48	32	42
2014	47	34	41
2015	47	37	40
2016	48	38	41
2017	49	35	42
2018	49	35	42
2019	48	36	45
2020	47	36	43
2021	45	33	42

Kaynak: WITS verileri aracılığıyla yazar tarafından derlenmiştir (WITS, 2023).

Tablo 1 göz önünde bulundurulduğunda, ihracat benzerliği Türkiye ile en fazla olan ülkelerin sırasıyla Meksika ve Güney Kore olduğu görülmektedir. Dolayısıyla söz konusu ülkeler arasında Türkiye ile en çok rekabet halinde olan ülkelerin Meksika ve Güney Kore olduğu söylenebilir. Ayrıca, bu ülkelerin Türkiye ile benzer ürün grupları ihraç ettiği sonucuna da ulaşılabılır. İhracat benzerliği en düşük olan ülkenin ise Endonezya olduğu anlaşılmaktadır. Buradan Türkiye ile Endonezya arasında düşük bir rekabet olduğu ve ihraç ettikleri ürün gruplarının birbirinden farklı yapıda olduğu sonucuna varılmaktadır.

4.2. MIST Ülkeleri Rekabet Güçlerinin Net İhracat İndeksine Göre Analizi

Net İhracat İndeksine, belirli bir sektördeki safi ihracatın, ihracat ve ithalat toplamına oranlanması sonucu ulaşılmaktadır (Balassa ve Noland, 1989: 9).

$$NEI_{kt} = \frac{X_{kt}^j - M_{kt}^j}{X_{kt}^j + M_{kt}^j} \quad (2)$$

Net İhracat İndeksi (NEI), -1 ile +1 aralığında farklı değerler alır (Amighini, 2004: 12). Bu değer pozitif olduğunda, ülke söz konusu malda karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olurken negatif olduğunda, karşılaştırmalı dezavantaja sahip olur. Ayrıca, indeks değerinin -1 çıkması tam ithalatı, 1 çıkması tam ihracatı, 0 çıkması ise dengeli ticaret yapıldığını göstermektedir (Donges ve Riedel, 1976: 68-69; Erkan, 2009: 14-15; Sarıçoban ve Kaya, 2021: 6).

Çalışmada, MIST ülkelerinin Net İhracat İndeksi (NEI), 260 ürün grubu için belirlenmiştir. Hem yapılan analizler hem de karşılaştırmanın kolaylığı bakımından 10 yıllık dönem ikiye ayrılarak 2012-2016 ve 2017-2021 olarak incelenmiştir.

Tablo 2: Meksika'nın Rekabet Avantajlı İlk 5 Ürün Grubu

SITC Rev. 3 - 3 Haneli Ürün Grupları	2012-2016	2017-2021	NEI
245 - Yakmaya Mahsus Ağaçlar Ve Odun Kömürü	0,97	0,94	0,95
971 - Altın, Parasal Olmayan (Altın Madeni Ve Konsantreleri Hariç)	0,76	0,93	0,93
681 - Gümüş, Platin Ve Gümüş Veya Platin Kaplamalı Altın Ve Diğer Metaller	0,91	0,89	0,90
783 - Başka Yerde Belirtilmeyen Motorlu Karayolu Taşıtları	0,87	0,94	0,90
054 - Buharda Veya Suda Kaynatılmış, Pişirilmiş, Meyve Ve Başka Sebzeler	0,86	0,89	0,88

Net İhracat İndeksi, Meksika'nın 260 ürün grubunun 71'inde uzmanlaşabildiğini ve dolayısıyla rekabet avantajı elde ettiğini, 189'unda ise uzmanlaşamadığını ve dezavantajlı durumda olduğunu göstermektedir. Buradan Meksika'nın 71 ürün grubunun ihracatını ön planda tuttuğu ve dolayısıyla bu ürünlerin ihracatında uzmanlaştığı, kalan 189 ürün grubunun ise ithalatını ön planda tuttuğu ve bu ürünlerin ithalatında uzmanlaştığı sonucuna varılmaktadır. **Tablo 2'**de Meksika'nın ihracatında uzmanlaştığı ve rekabet avantajı elde ettiği 71 ürün grubundan en yüksek N-RCA değerli ilk 5 ürün grubuna yer verilmiştir. **Tablo 2** incelendiğinde, Meksika'nın rekabet avantajına sahip olduğu ürün gruplarından 245 kodlu "Yakmaya Mahsus Ağaçlar Ve Odun Kömürü" ürün grubu değerinin 0,95 olduğu görülmektedir. Buradan Meksika'nın söz konusu ürün grubunun neredeyse tamamını ihraç ettiği, ithal etmediği ve dolayısıyla ilgili ürün grubunda yüksek derecede uzmanlaşma elde ettiği sonucuna ulaşılmaktadır. 245 kodlu mal grubu dönem bazlı ele alındığında, birinci dönem 0,97 iken ikinci dönem 0,94'e gerileyerek az da olsa bir düşüş yaşamıştır. Bu da Meksika'nın söz konusu ürün grubundaki uzmanlaşma düzeyinin ikinci dönemde azaldığı anlamına gelmektedir.

Tablo 3: Endonezya'nın Rekabet Avantajlı İlk 5 Ürün Grubu

SITC Rev. 3 - 3 Haneli Ürün Grupları	2012-2016	2017-2021	NEI
284 - Nikel Cevherleri Ve Nikel Oksit	1,00	1,00	1,00
289 - Kıymetli Metal Cevherleri Ve Hurdaları	1,00	1,00	1,00
322 - Linyit Ve Turb, Linyit, Taş Kömürü Ve Turbdan Elde Edilen Katı Yakıtlar	1,00	1,00	1,00
422 - Diğer Bitkisel Sıvı Yağlar	1,00	0,99	1,00
245 - Yakmaya Mahsus Ağaçlar Ve Odun Kömürü	0,98	1,00	0,99

Net İhracat İndeksi, Endonezya'nın 260 ürün grubunun 82'sinde uzmanlaşabildiğini ve dolayısıyla rekabet avantajına sahip olduğunu, 178'inde ise uzmanlaşamadığını ve dezavantajlı durumda olduğunu göstermektedir. Buradan Endonezya'nın 82 ürün grubunun ihracatını ön planda tuttuğu ve dolayısıyla bu ürünlerin ihracatında uzmanlaştığı, kalan 178 ürün grubunun ise ithalatını ön planda tuttuğu ve bu ürünlerin ithalatında uzmanlaştığı sonucuna varılmaktadır. **Tablo 3**'te Endonezya'nın ihracatında uzmanlaştığı ve rekabet avantajı elde ettiği 82 ürün grubundan en yüksek N-RCA değerli ilk 5 ürün grubuna yer verilmiştir. **Tablo 3** incelendiğinde, Endonezya'nın rekabet avantajına sahip olduğu ürün gruplarından 284 kodlu "Nikel Cevherleri Ve Nikel Oksit" ürün grubu değerinin 1,00 olduğu görülmektedir. Buradan Endonezya'nın söz konusu ürün grubunun tamamını ihraç ettiği, hiç ithal etmediği ve dolayısıyla ilgili ürün grubunda en yüksek derecede uzmanlaşma elde ettiği sonucuna ulaşılmaktadır. 284 kodlu ürün grubu dönem bazlı incelendiğinde, her iki dönemde 1,00 değerini alarak istikrarını koruduğu görülmektedir.

Tablo 4: Güney Kore'nin Rekabet Avantajlı İlk 5 Ürün Grubu

SITC Rev. 3 - 3 Haneli Ürün Grupları	2012-2016	2017-2021	NEI
931 - Özel İşlemler Ve Mallar, Çeşitlerine Göre Sınıflandırılmamış Mallar	0,89	0,98	0,98
655 - Örme Mensucat	0,93	0,90	0,92
266 - Sentetik Flament Demetleri Ver Sentetik Devamlı Lifler	0,92	0,92	0,92
274 - Kükürt Ve Demir Piritleri	0,90	0,92	0,91
572 - Stiren Polimerleri (İlk Şekillerde)	0,91	0,90	0,90

Net İhracat İndeksi, Güney Kore'nin 260 ürün grubunun 96'sında uzmanlaşabildiğini ve dolayısıyla rekabet avantajı elde ettiğini, 164'ünde ise uzmanlaşamadığını ve dezavantajlı durumda olduğunu göstermektedir. Buradan Güney Kore'nin 96 ürün grubunun ihracatını ön planda tuttuğu ve dolayısıyla bu ürünlerin ihracatında uzmanlaştığı, kalan 164 ürün grubunun ise ithalatını ön planda tuttuğu ve bu ürünlerin ithalatında uzmanlaştığı sonucuna varılmaktadır. **Tablo 4**'te Güney Kore'nin ihracatında uzmanlaştığı ve rekabet avantajı elde ettiği 96 ürün grubundan en yüksek N-RCA değerli ilk 5 ürün grubuna yer verilmiştir. **Tablo 4** incelendiğinde, Güney Kore'nin rekabet avantajı elde ettiği mal gruplarından 931 kodlu "Özel İşlemler Ve Mallar, Çeşitlerine Göre Sınıflandırılmamış Mallar" mal grubu değerinin 0,98 olduğu görülmektedir. Buradan Güney Kore'nin söz konusu ürün grubunun neredeyse tamamını ihraç ettiği, ithal etmediği ve dolayısıyla ilgili ürün grubunda yüksek derecede uzmanlaşma elde ettiği sonucuna ulaşılmaktadır. 931 kodlu mal grubu dönem bazlı ele alındığında, birinci dönem 0,89 iken ikinci dönem 0,94'e yükselerek bir artış yaşamıştır. Bu da Güney Kore'nin söz konusu ürün grubundaki uzmanlaşma düzeyinin ikinci dönemde arttığı anlamına gelmektedir.

Tablo 5: Türkiye'nin Rekabet Avantajlı İlk 5 Ürün Grubu

SITC Rev. 3 - 3 Haneli Ürün Grupları	2012-2016	2017-2021	NEI
046 - Buğday Ve Mahlut Unu, Bulgur, İrmik Ve Pellet	0,99	0,98	0,99
047 - Diğer Hububat Un, Bulgur, İrmik Ve Pellet.	0,99	0,98	0,98
284 - Nikel Cevherleri Ve Nikel Oksit	0,98	0,98	0,98
289 - Kıymetli Metal Cevherleri Ve Hurdaları	0,98	0,94	0,96
345 - Havagazı, Sugazı, Fakir Gaz Vb Gazlar	0,90	0,98	0,96

Net İhracat İndeksi, Türkiye'nin 260 ürün grubunun 97'sinde uzmanlaşabildiğini ve dolayısıyla rekabet avantajına sahip olduğunu, 163'ünde ise uzmanlaşamadığını ve dezavantajlı durumda olduğunu göstermektedir. Buradan Türkiye'nin 97 ürün grubunun ihracatını ön planda tuttuğu ve dolayısıyla bu ürünlerin ihracatında uzmanlaştığı, kalan 163 ürün grubunun ise ithalatını ön planda

tuttuğu ve bu ürünlerin ithalatında uzmanlaştığı sonucuna varılmaktadır. **Tablo 5**'te Türkiye'nin ihracatında uzmanlaştığı ve rekabet avantajı elde ettiği 97 ürün grubundan en yüksek N-RCA değerli ilk 5 ürün grubuna yer verilmiştir. **Tablo 5** incelendiğinde, Türkiye'nin rekabet avantajına sahip olduğu ürün gruplarından 046 kodlu "Buğday ve Mahlut Unu, Bulgur, İrmik ve Pellet" ürün grubu değerinin 0,99 olduğu görülmektedir. Buradan Türkiye'nin söz konusu ürün grubunun neredeyse tamamını ihraç ettiği, ithal etmediği ve dolayısıyla ilgili ürün grubunda yüksek derecede uzmanlaşma elde ettiği sonucuna ulaşılmaktadır. 046 kodlu mal grubu dönem bazlı ele alındığında, birinci dönem 0,99 iken ikinci dönem 0,98'e gerileyerek az da olsa bir düşüş yaşamıştır. Bu da Türkiye'nin söz konusu ürün grubundaki uzmanlaşma düzeyinin ikinci dönemde azaldığı anlamına gelmektedir.

4.3. MIST Ülkeleri Rekabet Gücünün SITC Teknoloji Sınıflandırılmasına Göre Analizi

Hufbauer ve Chilas (1974), tarafından ortaya atılan SITC Teknoloji Sınıflandırması, ticarete kullanılan malların 5 sınıfa ayrılarak niteliklerine ve mal gruplarına göre analiz edilmesini ifade etmektedir (Kösekahyaoğlu ve Özdamar, 2011: 38-39; Sarıçoban vd., 2017: 599). Bu sınıflandırma, çalışmanın sonunda bulunan Ek-1'de ayrıntılı olarak gösterilmiştir.

SITC Teknoloji Sınıflandırması katsayı sonuçlarının daha detaylı yorumlanabilmesi için sonuçlar 4 grupta sınıflandırılmıştır (Hinloopen ve Marrewijk, 2001: 13):

I. → $0 < RCA \leq 1$ ise ülkenin rekabet gücü yoktur.(Dezavantaj)

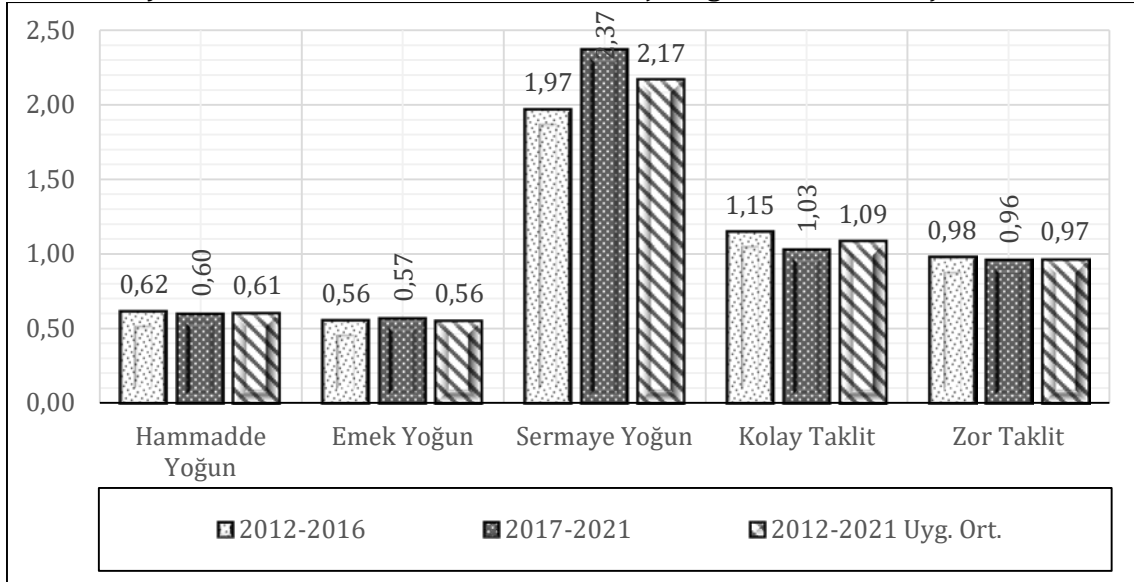
II. → $1 < RCA \leq 2$ ise zayıf bir rekabet gücü vardır.

III. → $2 < RCA \leq 4$ ise orta derecede rekabet gücü vardır.

IV. → $4 < RCA$ ise güçlü bir rekabet gücü vardır.

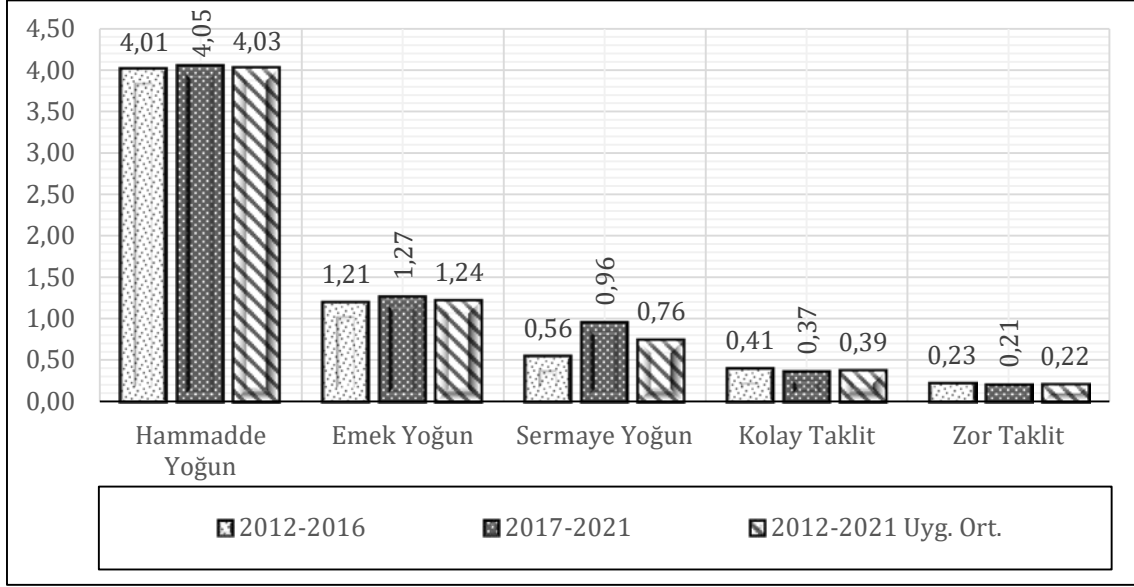
Bununla beraber verilerde normalin dışında gözlemlenen aykırı ve/veya uç değerler atılarak uygun ortalama değerleri bulunup analizlerde kullanılmıştır. Uygun ortalama, veri analizi sonucunda verinin genel yönelimini en uygun biçimde özetleyen istatistiksel bir yöntem olarak tanımlanmaktadır (TCMB, 2021: 1).

Şekil 1: Meksika'nın İhracat Teknoloji Yoğunluk Uzmanlaşması

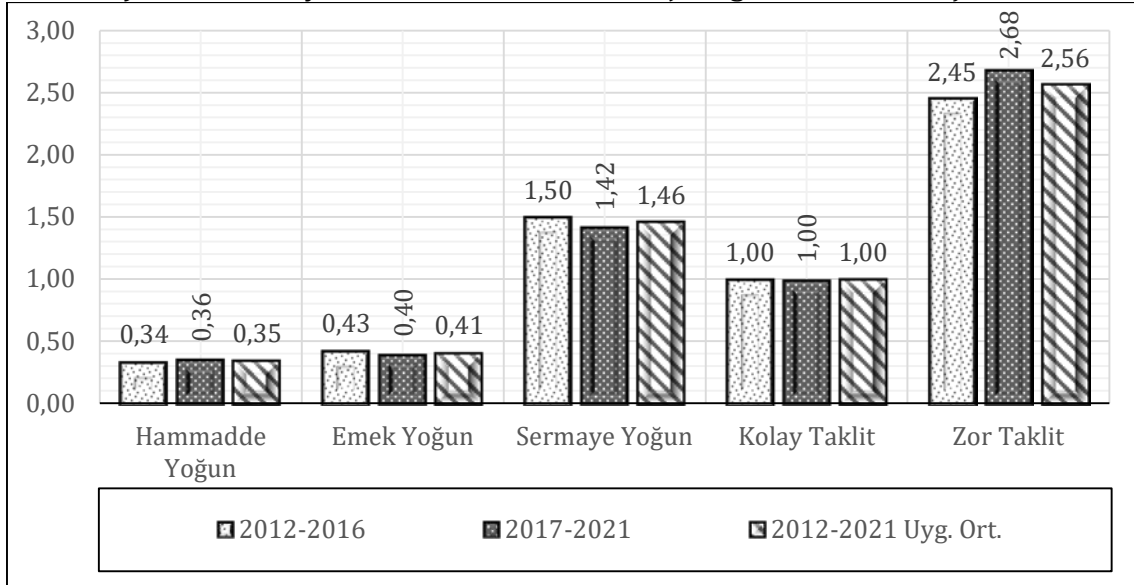
Meksika RCA katsayılarının bulunduğu **Şekil 1** incelendiğinde, ülke, sermaye yoğun mallarda birinci dönem zayıf bir rekabet gücüne sahipken ikinci dönem rekabet gücünü artırarak orta derecede bir rekabet gücüne sahip olmuştur. Bunun haricinde, hammadde, emek ve zor taklit malların ihracatında rekabet gücünün olmadığı, kolay taklit malların ihracatında ise zayıf bir rekabet gücü olduğu tespit edilmiştir. Tüm bu sonuçlar, Meksika'nın sermaye yoğun ve kolay taklit malları ön planda tuttuğunu göstermektedir.

Şekil 2: Endonezya'nın İhracat Teknoloji Yoğunluk Uzmanlaşması

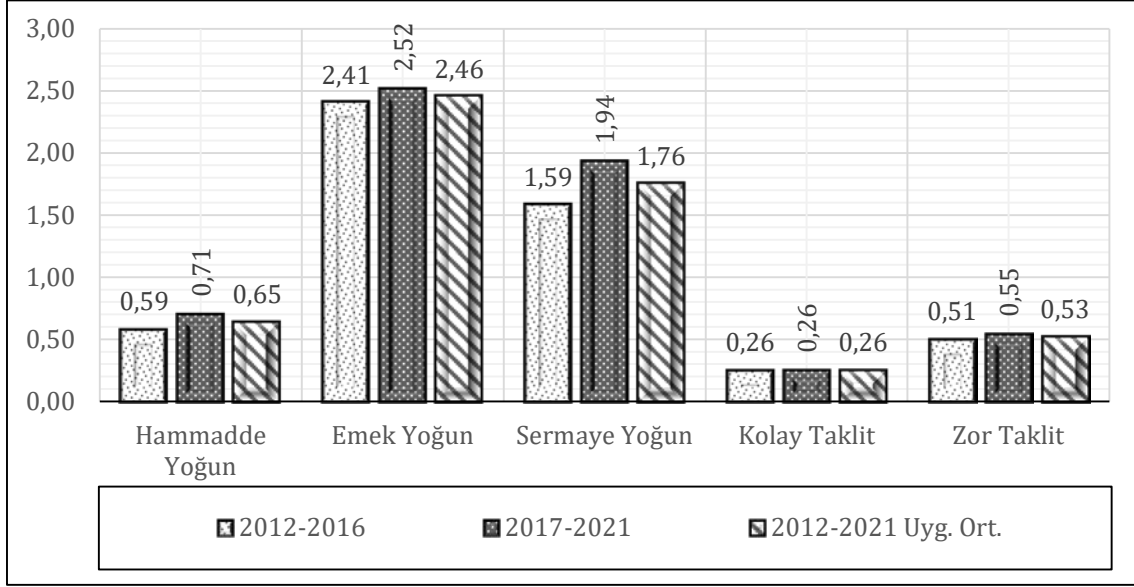
Endonezya RCA katsayılarının bulunduğu **Şekil 2** incelendiğinde, ülkenin hammadde yoğun malların ihracatında her iki dönemde güçlü bir rekabet gücü elde ettiği görülmektedir. Ayrıca, sermaye yoğun, kolay ve zor taklit mallarda rekabet gücünün olmadığı, emek yoğun malların ihracatında ise zayıf bir rekabet gücü olduğu tespit edilmiştir. Tüm bu sonuçlar, Endonezya'nın hammadde yoğun ve emek yoğun malları ön planda tuttuğuna işaret etmektedir.

Şekil 3: Güney Kore'nin İhracat Teknoloji Yoğunluk Uzmanlaşması

Güney Kore RCA katsayılarının bulunduğu **Şekil 3** incelendiğinde, ülkenin zor taklit malların ihracatında orta derecede bir rekabet gücü elde ettiği, sermaye yoğun ve kolay taklit malların ihracatında ise zayıf bir rekabet gücü elde ettiği görülmektedir. Bunun haricinde, hammadde ve emek yoğun mallarda ise rekabet gücünün olmadığı tespit edilmiştir. Tüm bu sonuçlar, Güney Kore'nin sermaye yoğun, kolay ve zor taklit malları ön planda tuttuğunu göstermektedir.

Şekil 4: Türkiye'nin İhracat Teknoloji Yoğunluk Uzmanlaşması

Türkiye RCA katsayılarının bulunduğu **Şekil 4** incelendiğinde, ülkenin emek yoğun mallarda orta derecede bir rekabet gücü elde ettiği, sermaye yoğun mallarda ise zayıf bir rekabet gücü elde ettiği görülmektedir. Ayrıca, hammadde yoğun, kolay ve zor taklit mallarda rekabet gücüne sahip olmadığı tespit edilmiştir. Tüm bu sonuçlar, Türkiye'nin emek yoğun ve sermaye yoğun malları ön planda tuttuğuna işaret etmektedir.

5. SONUÇ

Çalışmanın ilk bölümünde, hem Türkiye hem de Dünya'da ihracat rekabet gücünün belirlenmesine yönelik çalışmalara ve MIST özelinde yapılmış diğer çalışmalara yer verilmiştir. İkinci bölümde kavramlar teorik olarak incelenmiştir. Bu çerçevede, çalışmanın ikinci bölümünde rekabet, rekabet gücü ve Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük kavramları ele alınmıştır. Ayrıca bu bölümün sonunda, literatürde ne tür Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük indekslerinin olduğuyla ilgili kısa bir bilgi verilmiştir.

Çalışmanın son bölümünde ise analiz amacıyla kullanılan indeks (İhracat Benzerlik İndeksi ve Net İhracat İndeksi) sonuçları ele alınmış ve yorumlanmıştır. Bunun haricinde, çalışmada Vollrath İndeksi aracılığıyla ölçülen SITC teknoloji tasnifine göre söz konusu ülkelerin ne tür teknoloji yoğun ürünlerde (emek, sermaye, hammadde, kolay ve zor taklit) rekabet avantajına sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda, bölümde ilk olarak Türkiye'nin diğer ülkelerle olan ihracat benzerliğini tespit etmeye yarayan İhracat Benzerlik İndeksi kullanılmıştır. Söz konusu indeks sonuçları göz önünde bulundurulduğunda, Türkiye ile en çok ihracat benzerliğine sahip olan ülkenin Meksika olduğu belirlenmiştir. Dolayısıyla söz konusu ülkeler arasında Türkiye ile en fazla rekabet içerisinde olan ülke Meksika olarak tespit edilmiştir. Bölümde ikinci olarak ülkelerin kendi ticari kabiliyetlerini belirleyen Net İhracat İndeksi kullanılmıştır. Net İhracat İndeksi analiz sonuçlarına göre ,Meksika'nın 71, Endonezya'nın 82, Güney Kore'nin 96 ve Türkiye'nin ise 97 ürün grubunda rekabet avantajına sahip olduğu belirlenmiştir. Çalışmada son olarak kullanılan SITC Teknoloji Sınıflandırması sonuçlarına göre ise Meksika, sermaye yoğun ve kolay taklit, Endonezya, hammadde ve emek yoğun, Güney Kore, sermaye yoğun, kolay ve zor taklit, Türkiye ise emek ve sermaye yoğun ürünlerde rekabet gücü elde etmiştir.

İhracat Benzerlik İndeksi sonuçları, Türkiye'nin en fazla rekabet içerisinde olduğu ülkenin Meksika olduğunu göstermektedir. Türkiye'nin Meksika karşısında yüksek bir rekabet gücü elde etmesi için ürünlerini çeşitlendirme ve markalaştırma yolunda adımlar atması gerekmektedir. Bunun haricinde, SITC teknoloji sınıflandırması sonuçları, Türkiye'nin emek ve sermaye yoğun ürünlerin ihracatında

rekabet gücü elde ettiğini göstermektedir. Fakat günümüz gelişmiş ülkelerinin birçoğu katma değeri ve çıktı başına verimliliği yüksek olan kolay ve zor taklit edilebilen araştırma bazlı malların ihracatında uzmanlaşmakta ve rekabet gücü elde etmektedirler. Dolayısıyla, Türkiye'nin gelişmiş ülke olma yolunda önemli adımlar atabilmesi için nitelikli mallar üretmesi ve ihraç etmesi gerekmektedir. Türkiye'nin bu tür ürünler üretmesi, ihracatını artırarak ekonomik büyümesine büyük ölçüde yardımcı olacaktır. Türkiye'nin analiz sonuçları genel olarak göz önünde bulundurulduğunda, en başta rekabet avantajına sahip olduğu sektörlerin teşvik edilmesi ve bu doğrultuda sübvansiyonların artırılması oldukça önemlidir. Bu bağlamda, ilk olarak ürün vergilerinin düşürülebilecek minimum seviyeye düşürülmesi ve maliyetleri azaltıcı adımlar atılması gerekmektedir. Bunun haricinde, çıktı başına verimliliği maksimum seviyeye çıkarabilmek için hem nitelikli işgücü hem de inovasyondan sıklıkla yararlanılmalıdır. Tüm bu gerekliliklerin yerine getirilmesi durumunda ülke, hem söz konusu ürün gruplarındaki rekabet avantajını koruyabilecek hem de henüz rekabet avantajı elde edemediği ürün gruplarında rekabet gücü elde etme şansını arttıracaktır. Gelecek çalışmalarda, MIST ülkelerinin ihracat rekabet gücü, herhangi bir sektörün alt ürün grupları analiz edilerek sektör bazlı ve/veya rekabet gücü ölçümüne yönelik farklı indeksler kullanılarak MIST özelinde literatüre katkı sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Altay, B. ve Gürpınar, K. (2008). Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler ve Bazı Rekabet Gücü Endeksleri: Türk Mobilya Sektörü Üzerine Bir Uygulama. Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 10(1), 257- 274.
- Akgüngör, S., Barbaros, R. F. ve Kumral, N. (2002). Competitiveness of the Turkish fruit and vegetable processing industry in the European Union market, Taylor & Francis Group, 38(3), 34-53.
- Atış, A. G. (2014). Türkiye'nin Tekstil ve Konfeksiyon Sektörünün Karşılaştırmalı Rekabet Analizi. Ege Akademik Bakış, 14(2), 315-334.
- Amighini, A. (2004), "China In The International Fragmentation Of Production: Evidence From The Ict Industry", United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD).
- Balassa, B. (1965). "Trade liberalization and revealed comparative advantage", Manchester School of Economic and Social Studies, 33. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9957.1965.tb00050.x>
- Balassa, B. ve Noland, M. (1989), "Revealed Comparative Advantage in Japan and the United States", Journal of International Economic Integration, 4(2), 8-22.
- Bashimov, G. (2017a). Türk Tekstil ve Hazır Giyim Sektörünün Uluslararası Rekabet Gücü: ASEAN-5 Ülkeleri ile Karşılaştırmalı Analiz. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 4(2), 1-15.
- Bashimov, G. (2017b). Mobilya Endüstrisi: Türkiye'nin Küresel Piyasadaki Karşılaştırmalı Üstünlüğü. İktisadi Yenilik Dergisi, 4(2), 20-29.
- Bayramoğlu, Z. (2009), "Türkiye ve Azerbaycan Arasında Tarımsal Ürünlerin Dış Ticaret Potansiyeli ve Karşılaştırmalı Üstünlükleri", Selçuk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü Selçuklu / Konya, Journal of Azerbaijani Studies.
- Cambridge-Dictionary, (2023), <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/competition>, (E. T: 23.04.2023).
- Cockburn, J., Siggel, E., Coulibaly, M. ve Vezina, S. (1999), "Measuring Competitiveness and its Sources: The Case of Mali's Manufacturing Sector", Canadian Journal of Development Studies, 20(3), (491-519).
- Çabuk, Y. and Yesilkaya, M. (2017). International Competitiveness Analysis of Woodworking Machinery Industry in Turkey. Fresenius Environmental Bulletin, 26(8), 5395-5402.
- Çakmak, Ö. A. (2005), "Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler ve Rekabet Gücü: Türkiye Tekstil ve Hazır Giyim Endüstrisi Üzerine Bir Uygulama", Gazi Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat Fakültesi.
- Demir, M. A. (2022). Türkiye'de Fındığın 2016-2021 Dönemi İçin Rekabet Durumu: Normalleştirilmiş Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük Endeksinin Üç Varyasyonu İle Analiz. Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 7 (4), 907-914 . DOI: 10.29106/fesa.1178221
- Donges, J. B. ve Riedel, J. (1976). The Expansion of Manufactured Exports in Developing Countries: An Empirical Assessment of Supply and Demand Issues. Kieler Arbeitspapiere, Kiel Working Papers No: 49, June 1976.
- Erkan, B. (2009), "Ülkelerin İhracat Performanslarının Belirlenmesinde Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlüklerinin Kullanılması: Yükselen Ekonomiler Örneği", Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Manisa.

- Erkan, B. (2012a). Türkiye'nin Geleneksel İhraç Tarım Ürünlerinde Uzmanlaşma Düzeyi. Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, 4(1), 75-83.
- Erkan, B. (2012b). BRIC Ülkeleri ve Türkiye'nin İhracat Uzmanlaşma ve Rekabet Düzeylerinin Karşılaştırmalı Analizi. Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 8(1),101-131.
- Erkan, B. (2016), "Türkiye'nin Canlı Hayvan, Et ve Deniz Ürünleri İhracatındaki Rekabet Gücünün Analizi", İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 5(7), 1843-1864.
- Freebairn, J. W. (1987), "Implications of Wages and Industrial Policies on Competitiveness of Agricultural Export Industries", Review of Marketing and Agricultural Economics, 55(1).
- Finger, J. ve Kreinin. M. (1979). A Measure of 'Export Similarity' and Its Possible Uses, Economic Journal, 89(356), 905-12.
- Macmillan-Dictionary, (2023), <https://www.macmillandictionary.com/dictionary/british/competition>, (E.T: 23.04.2023).
- Güllü, M. ve Yakışık, H. (2017), The Impact of Carbon Emission and Energy Consumption On Economic Growth: A Comparison of the MIST Countries, Sosyoekonomi, 25(32), 239-253.
- Gürpınar, K. ve Barca, M. (2007), "Türk Mobilya Sektörünün Uluslararası Rekabet Gücü Düzeyi ve Nedenleri", Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi, 2(2), (41-61).
- Hinloopen, J. ve Marrewijk, C. V. (2001), "On the empirical distribution of the Balassa index", Review of World Economics / Weltwirtschaftliches Archiv, 137: (1-35).
- Hoen, A. R. ve Oosterhaven, J. (2006). On the Measurement of Comparative Advantage. The Annals of Regional Science, 40(3), 677-691.
- Kaplan, H. E. (2023), The Case of MIST Countries Risk Decomposition in Financial Markets, Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Special Issue, 51-60.
- Khanal, N. B. ve Deb, U. (2022), Fish and Fishery Products Trade by India: Trends, Competitiveness and Comparative Advantage, Asian Journal of Agriculture and Development, 19(12), 52-71.
- Kılıçarslan, Z. ve Dumrul, Y. (2022). BRICS Ülkelerinin Hizmet Ticaretinde Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükleri. Fiscaeconomia, 6(1), 99-117.
- Kim, S. J. ve Kim, G. (2015). Changes in the revealed comparative advantage of South Korea and her major ASEAN trading countries. Seoul Journal of Economics, 28, 325-358.
- Kösekahyaoğlu, L. ve Özdamar, K. (2011), "Türkiye, Çin ve Hindistan'ın Sektörel Rekabet Gücü Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme", Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 30(2), (29-49).
- Laursen, K. (1998), Revealed Comparative Advantage and the Alternatives as Measures of International Specialisation. DRUID Working Paper, No. 98-30.
- Laursen, K. (2015). Revealed Comparative Advantage and the Alternatives as Measures of International Specialization. Eurasian Business Review, 5(1), 99-115.
- Maqbool, M. S., Rehman, H., Bashir, F. ve Ahmad, R. (2019), "Investigating Pakistan's Revealed Comparative Advantage and Competitiveness in Cotton Sector", Review of Economics and Development Studies, Vol.5 Issue.1.
- Mikic, M. ve Gilbert, J. (2009). Trade Statistics in Policymaker: A Handbook of Commonly Used Trade Indices and Indicators. Economic and Social Commission for Asia and the Pacific (ESCAP). United Nations Publication Sales No: E.10II.F.7, Revised Edition, Thailand.

- Pao, H., Li, Y. ve Fu, H. (2014), Clean Energy, Non-Clean Energy and Economic Growth in the MIST Countries, Energy Policy, Vol. 67, 932-942.
- Peters, E. D. (2008). The Impact of China's Global Economic Expansion on Latin America. Economic & Social Research Council (ESRC), Working Paper No:4, December-2008, 1-55.
- Proudman, J. ve Redding, S. (1998). Openness and Growth. London: The Bank of England.
- Rekabet Kurumu, (2023), <https://www.rekabet.gov.tr/tr/Sayfa/Rekabet-savunuculugu/rekabet-hukuku/genel-bilgiler>, (E. T: 23.04.2023).
- Sarıçoban, K., Kösekahyaoğlu, L. ve Erkan, B. (2017). G20 Ülkelerinin Teknoloji Yoğunluklarına Göre İhracat Rekabet Güçlerinin Belirlenmesi, Sosyal Bilimler Dergisi, 4(11), 594-609.
- Sarıçoban, K. ve Yalçın, M. (2020). Türkiye'nin Halı Sektörü İhracat Rekabet Gücünün Belirlenmesi ve Halı İhracatında Söz Sahibi Ülkeler ile Bir Karşılaştırma, Tekstil ve Mühendis, 27(118), 98-110.
- Sarıçoban, K. ve Kaya, E. (2021). An Analysis on the Competitiveness and Specialization Levels of the Countries in the Export of Wood and Articles of Wood, Forestist, XX(X): 1-16.
- Sarıçoban, K. (2022). RCEP Ülkelerinin Dış Ticareti ve Standart Ürün Grupları Bazında İhracattaki Karşılaştırmalı Üstünlükleri, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 21(84), 1991-2012.
- Schoot, P. K. (2004). The Relative Similarity of China's Exports to the United States vis a vis other U.S. Trading Partners. Unpublished manuscript, July-2004, 1-40.
- Saxena, S. B. ve Lozach', V. S. (2010), "Competitiveness in the Garment and Textiles Industry: Creating a Supportive Environment: A Case Study of Bangladesh", The Asia Foundation, Occasional Paper, Issue.1.
- TCMB, (2021), Piyasa Katılımcıları Anketi, https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/f747142688644850809f426de2266e03/PKA_Metaveri.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACEf747142688644850-809f-426de2266e03-nIqgLKA#, (E. T: 27.04.2023).
- Utkulu, U. (2005), "Türkiye'nin Dış Ticareti ve Değişen Mukayeseli Üstünlükler", T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları.
- Veeramani, C. (2006), "India and China: Changing Patterns of Comparative Advantage?", Indira Gandhi Institute of Development Research, Mumbai.
- Vollrath, T. L. (1991). A theoretical evaluation of alternative trade intensity measures of revealed comparative advantage. Weltwirtschaftliches Archiv. Bd. 127. H. 2 (1991), 265-280. DOI: 10.1007/BF02707986
- Yu, R., Cai, J. ve Leung, P. (2009). The Normalized Revealed Comparative Advantage Index. The Annals of Regional Science, 43(1), 267-282.
- WITS, World Integrated Trade Solution, <https://wits.worldbank.org/Default.aspx?lang=en>, (E. T: 01.04.2023/15.05.2023).

Ek 1: SITC Teknoloji Sınıflandırması

Hammadde Yoğun Mallar	
SITC 0	Canlı Hayvanlar ve Gıda Maddeleri
SITC 2 (26 hariç)	Tarımsal Hammaddeler
SITC 3 (35 hariç)	Mineral Yakıtlar ve Mineral Yağlar
SITC 4	Hayvansal ve Bitkisel Yağlar
SITC 56	Gübreler
Emek Yoğun Mallar	
SITC 26	Dokumaya Elverişli Lifler (Elyaf)lar
SITC 6 (62, 67, 68 hariç)	İmalat Malları
SITC 8 (87, 88 hariç)	Diğer Üretim Malları
Sermaye Yoğun Mallar	
SITC 1	İçkiler, Tütün ve Mamulleri
SITC 35	Elektrik Enerjisi
SITC 53	Boyacılıkta Kullanılan Ürünler
SITC 55	Uçucu Yağlar, Rezinoitler, Parfümeri, Kozmetik
SITC 62	Kauçuk Eşya
SITC 67	Demir ve Çelik
SITC 68	Demir İhtiva Etmeyen Madenler
SITC 78	Kara Taşıtları
Kolay Taklit Edilen Araştırma Bazlı Mallar	
SITC 51	Organik Kimyasal Ürünler
SITC 52	İnorganik Kimyasal Ürünler
SITC 54	Tıp ve Eczacılık Ürünleri
SITC 58	İlk Haliyle Olmayan Plastikler
SITC 59	Kimyasal Maddeler ve Ürünler
SITC 75	Büro Makineleri, Otomatik Veri İşleme Makinesi
SITC 76	Haberleşme, Sesi Kaydetme ve Kaydedilen Sesi Tekrar Veren
Zor Taklit Edilen Araştırma Bazlı Mallar	
SITC 57	İlk Haliyle Plastikler
SITC 7 (75, 76, 78 hariç)	Makineler ve Ulaşım Araçları
SITC 87	Mesleki, Bilimsel Ölçü ve Kontrol Cihazları
SITC 88	Fotoğraf Malzemeleri, Optik Eşyalar, Saatler

Kaynak: (Erkan, 2009:288).

EXTENDED ABSTRACT

Comparative Analysis Of Export Competitiveness Of MIST Countries

1. Introduction

Today, countries need to achieve highly competitive power in order not to lag their competitors and to hold on to the market. The easiest way to achieve this lies in the production of goods with minimum cost. However, due to the high prices of raw material, this situation is sometimes different from what is desired. Another way to have highly competitive power is to increase product variety and encourage the production of high value-added products. As a matter of fact, the fact that countries have a greater variety of goods provides greater market power and contributes to the increase in the number of exports. Increasing the production of high value-added or, in other words, technology-intensive goods, both increases productivity per output and enables a highly competitive power due to the inability of each country to produce these goods.

In a globalized world, it is getting harder for countries to increase their competitiveness day by day. For this reason, it is of great importance for countries to consider not only sociocultural indicators but also macroeconomic indicators while increasing their production. Considering many countries with highly competitive power, it is evident that most of them have a positive socio-cultural and macroeconomic performance. In this context, it is very important for countries that want to increase their competitiveness to have reasonable sociocultural and macroeconomic rates.

2. Data Set and Method

The aim of this study is to determine the export competitiveness of MIST countries and then examine the situation in Turkey from a comparative perspective. In this direction, 2 different RCA (Revealed Comparative Advantage) indexes were used, and export competitiveness was calculated according to the SITC (Standard International Trade Classification) technology classification. In this context, in the first part of the study, studies on determining export competitiveness both in Turkey and around the world and other studies conducted specifically for MIST are included. In the second part, the concepts are examined theoretically. In this context, in the second part of the study, the concepts of competition, competitiveness, and Revealed Comparative Advantage are discussed. In the last part of the study, the analyses of the indexes (Export Similarity Index and Net Export Index) used in determining export competitiveness are discussed in a separate table-graph. In this section, firstly, the Export Similarity Index is given to determine the export similarity of Turkey with the mentioned countries. Then, the Net Export Index, which allows countries to determine both which goods they specialize in exporting and importing and how many of them in total, is discussed. In addition, the countries in question were analyzed according to the SITC technology classification (labor, capital, raw material, easy, difficult).

3. Empirical Findings

According to the results of the Export Similarity Index analysis, it has been determined that Mexico has the highest export similarity with Turkey among the MIST countries. According to the Net Export Index analysis results, it has been determined that Mexico has a competitive advantage in 71 product groups, Indonesia 82, South Korea 96, and Turkey 97 product groups. According to the results of the SITC Technology Classification, Mexico has a comparative competitive advantage in the export of capital-intensive and easy imitation, Indonesia in raw material and labor-intensive, South Korea in capital-intensive, easy, and difficult imitation, and Turkey in the export of labor and capital-intensive products detected.

4. Discussion and Conclusion

The results of the Export Similarity Index show that the country with which Turkey competes most is Mexico. In order for Turkey to gain high competitive power against Mexico, it needs to take steps towards diversifying and branding its products. Apart from this, SITC technology classification results show that Turkey has achieved competitiveness in the export of labor-intensive and capital-intensive products. However, many of today's developed countries specialize in the export of easy imitation and difficult imitation goods with high added value, high productivity per output, gain competitive power. Therefore, in order for Turkey to take important steps towards becoming a developed country, it needs to produce and export qualified goods. Turkey's production of such products will greatly help its economic growth by increasing its exports.